

Uluslararası Göç Hukuku Açısından Türkiye'nin Göç Mevzuatında Türk Soyluluk Sorunsalı¹

Metin Kışlık²

ÖZET

Cumhuriyet tarihi boyunca Türkiye'nin göç politikasında önemli bir yere sahip olan Türk soyluluk kavramı yasal düzenlemeler ile idarenin uygulamalarında kendine yer edinmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında ulus devletin inşası aşamasında iskan politikasının içinde yorumlanan Türk soyluluk kavramı, göç, iskan ve nüfus politikalarının merkezinde yer almıştır. Türkiye'de 2000'li yıllarla birlikte ekonomik, siyasi ve jeopolitik nedenlere bağlı olarak yabancı nüfusunun giderek artması ile Avrupa Birliği müktesabatına uyum sürecinde göç mevzuatının uluslararası göç hukuku ve Avrupa Birliği müktesabatı dikkate alınarak güncellenmesini beraberinde getirmiştir. 2013 yılında yasalaşan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve buna bağlı geliştirilen göç mevzuatında varlığını sürdüren Türk Soyluluk kavramı, uluslararası göç mevzuatı açısından ayrıcalıklı bir gruba yönelik elit göçmen politikası olduğu gerekçesiyle eleştiriye maruz kalmıştır. Yazımızda, bu tartışmalar eşliğinde Türk soyluluk kavramının güncel mevzuattaki yeri ile uluslararası göç hukuku açısından eleştirisi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Soylu Yabancılar, 6458 Sayılı Kanun, Uluslararası Göç Hukuku, Avrupa Birliği.

The Research Question of Turkic Foreigners in Türkiye's Immigration Legislation in Terms of International Immigration Law

ABSTRACT

The concept of Turkic foreigners policy is located at the significant position in Turkish Migration Policy during the Republic history. It was interpreted within the settlement policy during the construction of the nation state in the first years of the Republic that is center of migration, settlement and population policies. With the increasing foreign population in Türkiye in the 2000's

¹ Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde devam etmekte olan "Türkiye'nin Göç Politikasında Türk Soyluluk Kavramı" isimli, yazara ait doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

² Göç Uzmanı/Göç İdaresi Başkanlığı, Doktora Öğrencisi/Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, ORCID:0009-0002-1732-6173.

due to economic, political and geopolitical reasons, the process of harmonization with the European Union *acquis* has brought about the updating of migration legislation, taking into account international migration law and the European Union *acquis*. The concept of Turkic foreigners policy existed in the Foreigners and International Protection Law 6458, which became law in 2013, and the immigration legislation developed accordingly, criticized on the grounds that it is an elite immigration policy aimed at a privileged group in terms of international immigration legislation. In this article, in the light of these discussions, the concept of Turkic foreigners policy will be criticized in terms of its place in current legislation and international migration law.

Keywords: *Turkic Foreigners, The Law 6458, International Migration Law, European Union.*

1. GİRİŞ

Türkiye'nin göç politikasında özel bir yeri olan Türk Soyluluk kavramı, tarihsel süreç içerisinde yasal düzenlemeler ve idarenin uygulamalarıyla göç ve iskan mevzuatında her dönem ayrıcalıklı bir yere sahip olmuştur. Erken dönem Cumhuriyet elitlerinin ulus devlet inşa sürecinde önemli bir argümanı olan Türk soyluluk kavramı, Osmanlı coğrafyasından Anadolu'ya çeşitli nedenlere bağlı olarak gelen Türk ve Müslüman toplulukların iskan edilmelerinde önemli olarak değerlendirilmiştir. İskan sürecinin nüfus politikasına işlerlik kazandırdığı bu sürece ek olarak, yabancılar hukuku açısından da bir değerlendirme yapılmıştır. Yetkili makamlarca Türk soylu olduğu tayin ve tespit edilen kişi veya kişilerin ülkeye kabul, ikamet izinleri, vatandaşlığa kabul süreçleri, çalışma izinleri, yabancılara yasaklı bazı mesleklerin Türk vatandaşları gibi Türk soylu yabancılar tarafından icra edilmesi gibi konularda yasal düzenlemelere gidilmiş olup, mevzuata ve uygulama sürecine etki edecek şekilde Türk soylulara kolaylıklar sağlamıştır.

Küresel düzlemde göç hareketliliğinin artması, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik perspektifinin ortaya koyulması ve Türkiye'nin güncel konjonktürde göç veren veya transit ülke konumundan göç alan ülke durumuna geçiş yapması, göç mevzuatının yasal ve idari yapılarıyla uluslararası göç hukukuna uygun ve Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu hale getirilme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu koşullar altında Türkiye'nin göç mevzuatında hem yasal hem de kurumsal düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenleme, göç konularının uluslararası dinamiklerle uyumlu, belirli bir yasal mevzuat temelinde sivil bir idareyle bir merkezden yürütülmesini içermiştir. Bu mevzuata ve kurumsallığa dayalı düzenleme aşamasında tarihsel olarak göç mevzuatının merkezinde yer alan Türk soylu toplulukların kazanımları korunmuştur. İdarece belirlenen ve Türk soylu değerlendirmesi yapılan bir kişiye veya topluluğa sunulan ve yıllara dayalı kazanımların sadece iskan politikası özelinde kalmaması ve yabancılar mevzuatının merkezinde yer alan birçok iş ve işlemlerde diğer yabancıardan ötede haklar sunulması, uluslararası göç sisteminin ortaya koyduğu değerler manzumesinde yer alan eşitlikçi perspektif ve yabancılar arasında ayrımcılık yapmama ilkeleri açısından bir tartışmayı beraberinde getirmiştir. Göç alanına ilişkin bu tartışma devletin egemenlik ilkesiyle göç ve mültecilik alanına ilişkin uluslararası kabul görmüş normatif değerler arasında gerçekleşmiştir.

Türk soylu göçmen politikası yüz yıllık Cumhuriyet tarihi boyunca her dönem göç politikasının içerisinde varlığını sürdürmüş, nitekim güncel göç mevzuatının oluşturulduğu 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yerini almıştır (Çiçekli, 2014, s.68). 5543 sayılı İskan Kanunuyla iskan ve Türk soyluların tayin ve tespitine yönelik yapılacak iş ve işlemler Göç İdaresi Başkanlığı'nın görev alanına alınmış ve bu konuda idari yapılanmaya gidilmiştir. Güncel Türk göç sisteminin çağın gerekliliklerine uygun olarak uluslararası göç terminolojini kapsayan hali ve Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu perspektifi fiili olarak Türk soylulara yönelik doğrudan ifadelerin Kanun ve uygulama adımlarının lafzında bulunmasını engellemiştir. Bununla beraber, 6458 sayılı kanunda doğrudan Türk soylu ibaresine yer verilmemesi ve 5543 sayılı İskan Kanununda yer alan görevlerin Göç İdaresi Başkanlığı'na gerçekleştirilecek olması üzerinden kapsayıcılık tanımlamasının yapılması güncel göç politikasında dikkat edilen dinamiklerin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Uluslararası göç sisteminin mihenk taşı durumunda olan Birleşmiş Milletler nezdinde kabul görmüş temel hak ve hürriyetlere yönelik antlaşmalar, 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 New York Protokolü gibi Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası metinlerde yer alan temel kriterler etrafında Türk soylulara yönelik politikanın güncel göç mevzuatında varlığını sürdürmesi devletin münhasır yetkisi ve uluslararası sistemin getirmeye çalıştığı eşitlikçi sistem üzerinden yapılacak eleştiri yazımızın temelini oluşturacaktır. Yerel ve uluslararası göç dinamiklerinin karşı karşıya gelebildiği Türk soyluluk bahsinde yerel göç mevzuatının uluslararası göç hukukuna eklemleme sürecinde yaşadığı dönüşüm ve bu dönüşüm esnasında Türk soyluluk parantezinin sisteme eklemleme süreci yazımız süresince ele alınacaktır. Süreç içerisinde tartışmalı halini sürdüren Türk soyluluk parantezinin tarihsel kazanımları da göz önünde bulundurularak ortaya konulan güncel göç sisteminde varlığını sürdürmesi ve tartışmalardan arındırılması için yapılması muhtemel politikalar analiz edilecektir.

Yazımızda, yabancılar hukukunda özel bir yeri olan Türk soyluluk kavramının uluslararası göç hukukunun ortaya koyduğu normatif değerler açısından mukayesesi yapılacaktır. Türkiye'nin güncel göç mevzuatı özelinde son dönemde gerçekleşen iskan uygulama örneği üzerinden Türk soyluluk kavramının güncel göç mevzuattaki yeri incelenecektir. Bununla birlikte yazımızın göç literatürüne katkısı bağlamında daha önceki çalışmalarda göç, iskan ve Türk soyluluk başlıklarının uluslararası göç sistemi göz önünde bulundurularak eleştirisinin yapılmadığı düşünüldüğünde, çalışmamızda literatüre ilişkin kazanım sağlanması hedeflenmiştir. Bahse konu çalışmamızın akabinde Türk soyluluğun güncel göç dinamikleri üzerinden eleştirisi yapılacak olup, geleceğe yönelik uluslararası örneklerin irdelenmesi ile Türk göç sisteminde özel bir konumda bulunan Türk soylulara yönelik yürütülen göç mevzuatının derlenmesi ve mevzuata ilişkin muğlaklıkların giderilmesi ve mevzuatın derlenmesi açısından öncü bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

2. TÜRK SOYLU KİMLERDİR?

Türk Dil Kurumu'nun sözlük anlamına göre “Soy; bir atadan gelen kimselerin topluluğu” olarak tanımlanmaktadır. Tübitak sözlüğüne göre ise; “Varsayımsal bir ortak atadan köken alan nesilleri ifade eder. Soy grupları, üyelerinin toplumsal davranışlarını şekillendirir;

onlara bir statü ve roller örüntüsü sunar ve kimlik aidiyet duygusu verir.” şeklinde bir sonuca varır. Ortak bir atadan gelme halinin yanında, geçen zaman ve değişen mekana rağmen toplulukların dil ve kültür konularındaki ortaklıklarını sürdürmeleri ve benzerliklerini muhafaza etmeleri illiyetin tesis edilmesinde önemli kabul edilmektedir (Anderson, 2009, s.51). Bu sebeple, bir milletin kendisiyle akrabalık ilişkileri kurabildiği ve bunu sürdürebildiği, sosyo kültürel uyum, dil birliği, ortak öyküsellik hali ve kimlik bağlamlarında benzer geçmişe sahip olmaları sebebiyle münhasır sınırlarının ötesinde yer alan topluluklara yönelik yakınlık duyması olağan ve sosyolojik bir gerçekliktir (Oran, 2016, s.56).

Türklerin tarih boyunca geniş coğrafyalarda varlık göstermeleri, soy ve kültür bağıyla birçok toplumla akrabalık ilişkileri geliştirmeleri, sonrasında yaşanan savaşlar neticesinde daralan sınırlarının ötesinde kalan aynı soy ve kültürden yakınlarıyla ilişkilerini sürdürme gereksinimini beraberinde getirmiştir. Bu gereksinim ve zorunluluk hali Anadolu’da milli bir devlet inşa edilme sürecinde aynı soy ve kültürden olan ancak yabancı uyruğa tabi olan soydaş olarak isimlendirilen kişi veya kişilerin Anadolu’ya iskan edilmelerini ve bu yönde inşa edilen nüfus politikasının belirlenen amaca hizmet etmesinin sağlanması hedeflenmiştir. Cumhuriyetin kuruluş aşamasındaki bu arayış, sınırlar ötesinde kalan soydaşların kaldıkları coğrafyalarda yaşadıkları zorluklarla birleşince iki taraf içinde zorunlu olduğu kadar istenen durum haline gelmiştir (Kaya, 2007, s.25-26). Tarihsellik öyküsü içerisinde değerlendirilebilecek bu söylem aynı toplumsal hafıza etrafında toplanmış ortak değer ve yargılara sahip milletin oluşturulması için Cumhuriyetin ilk yıllarında önemli ve gerekli görülmüştür. İskan Kanunları ve uygulama adımlarıyla ilişkilendirilen bu dönem, nüfus politikasına işlerlik kazandırma ve iskan edilen toplulukların iskan mahallinde üretici konuma geçmelerini ve kalıcı olmalarını hedeflemekteydi. Bu durum, Türkiye’nin sınırlarının ötesinde var olan akraba topluluklarıyla ilişkiler geliştirmesini ve bunlara diğer yabancılardan öte yakınlık duymasını, son aşamada bunun yasal metinlerle temellendirme gayretini beraberinde getirmiştir. Bu yakınlık ve öykünme hali Cumhuriyet tarihinin tüm aşamalarında etkili olmuştur. Bu durum, Türkiye’de ve yakın coğrafyalarda yaşanan değişim ve dönüşüme bağlı olarak yaşanan zorunlu veya gönüllü göçlerle orantılı bir şekilde Türkiye’nin göç politikasında etki bırakmıştır. Bu koşullar etrafında Türk soylulara yönelik göç politikası göç mevzuatı içerisindeki önemi ve değeri değişken olabilen ancak her dönemde varlığını sürdürebilen bir yapıda devam etmiştir.

Türk soyluluğunun kapsam ve mahiyetinin belirlenmesi ve kimlerin bu payda altında değerlendirileceği sorusu Cumhuriyet tarihi içerisinde her dönemin kendine has koşulları içerisinde mevcut siyasi elitler tarafından sorulmuş ve objektif kriterler eşliğinde cevabı alınmamıştır (Babuş, 2006, s.171-172). Yasa koyucunun Türk soylu tanımını doğrudan yapmadığı ancak kimlerin Türk soylu sayılacağı yönünde tayin ve tespit edilmesine yönelik bir çerçeve sunduğu görülmektedir (Babuş, 2006, s.207). 19/06/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskan Kanununun 7’inci maddesinde ifade edilen ” (1) Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti

Cumhurbaşkanı kararı ile yapılır.” hükmüyle Türk soyuna bağlı ve Türk kültüründen olma halinin kimlere verileceği ve kıstaslarının neler olacağı konusu Cumhurbaşkanına verilmiştir. Bu yönleriyle incelendiğinde Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen bir idari yapının denetimi altındadır. Anlaşılacağı üzere, Türk soyluluğun bir karine olarak kimlere verileceği, kapsamının ne yönde olacağı siyasi karara bırakılmıştır. Türk soyluluğun tayin ve tespitinde yegane yetki, bu çerçevede eşliğinde idarenin yapacağı düzenlemelere aittir (İnan, 2016, s.18-19). Bu durum Türk soyluluğun siyasi makamların kararıyla belirlendiği ve gelişen jeopolitik olaylar etrafında devlet aygıtının toplumsal duygusallık haliyle birbirini tamamlayabildiği durumlarda sağlanabilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde devlet aygıtının zorunlu hallerde veya ihtiyaç durumlarında Türkiye’ye göç kabul ettiği ve siyasi irade tarafından Türk soyluluk paydasının kullanılabilirdiği, aksi durumlarda diaspora düşüncesi ve yerinde kal politikası çerçevesinde Türk soylu paydasını daraltabildiği tarihsel örnekleriyle mevcuttur (Babuş, 2006). Bu durum, Türk soyluluk iddiası içerisinde olan topluluklar arasında Kanunda bulunan subjektif değerlendirme neticesinde eşitsizliğin olabileceğine yönelik eleştiriyi beraberinde getirmektedir.

3. TÜRK GÖÇ MEVZUATINDA TÜRK SOYLULUĞUN YERİ

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk-Yunan Mübadelesi ve Osmanlı coğrafyasında mukim Türk-Müslüman toplumun Anadolu’ya zorunlu/gönüllü göçünün uluslaşma sürecine hizmet etmesinin sağlanması amaçlanmıştır (Sepetçioğlu, 2014, s.49), (Sarı, 2015, s.262). Bu yıllarda gerçekleşen göçler yeni kurulan Cumhuriyetin mübadele sürecinde Anadolu coğrafyasında boşalan Hristiyan nüfusunun yerine ulusal güvenliğe ve savunma gücüne hizmet edecek şekilde Müslüman ve erkek nüfusun artırılmasını destekliyordu (Ağanoğlu, 2023, s.32). Nitekim iskan politikasının göç politikasıyla birlikte yorumlandığı, nüfus politikasına işlerlik kazandırılan iskan işlemleri Türk soyluluk tanımlaması üzerinden Cumhuriyet’in ilk yıllarında önemini ve varlığını sürdürmüştür.

1923–1934 yılları arasında gerçekleştirilen mübadele süreci Türkiye ve Yunanistan arasında hızlı ve gerekli adımların atılmasıyla gerçekleşmiştir. 30/01/1923 yılında Lozan Antlaşmasının imzalanması sonrası mübadele sürecine girilmiş ve iskan sürecinin tek elden hızlı ve verimli yürütülmesi adına 1923 yılında Mübadele ve İskan Kanunu yasalaşmış ve bu Kanunun yürütülmesi adına 13/10/1923 tarihinde Mübadele ve İskan Vekaleti kurulmuştur (Sarı, 2015, s.16). Gelecek mübadillerin belirlenmesinde dikkat edilecek hususlar arasında birincil öncelik olan Türk soyuna ve kültürüne bağlı olma halinin yanında din başta olmak üzere diğer manevi benzerliklerin öncelik kazanması gelen göçmenler arasında dil, kültür ve aidiyet anlamında sorunların çıkmasına neden olmuştur (Kazgan, 1974, s.57). Anılan sorunların ortadan kaldırılması için 1926 yılında 885 sayılı İskan Kanunu yasalaşmış ve nihai amacın Türk soyundan ve Türk kültüründen olan kişilerin ülke içinde iskanının sağlanması olmuştur. Bu noktada, Türk kültüründen olmayanların iskan edilemeyeceği Kanunun 2’nci maddesinde bahsedilerek “Türk harsına dahil olmayanlarla... anarşistler, casuslar, çingeneler ve memleket haricine çıkarılmış olanlar kabul edilmezler.” hükmü bulunmaktadır. Ancak, bu ifade de yer alan “hars (kültür)” kelimesinin içeriği

sadece soy bağı üzerinden değil, ortak inanç veya dini yaşam gibi kültürün içinde olabilen olgular üzerinden uygulanmıştır. Bahse konu metinde sadece Türk kültürü üzerinden bir tanımlama yapıldığı ve doğrudan Türk soyuna atıfta bulunulmadığı dikkat çekmektedir (Macar, 2015, s.185).

1923-1934 yılları arasında Türk-Yunan Mübadele Anlaşmasının hemen uygulamaya alınması, yaşanan savaş sonrası zorlayıcı ekonomik şartlar ve Anadolu’da Türk-Müslüman nüfusunun azlığı göz önüne alındığında, zihinlerde var olan Anadolu’nun Türkleştirilmesi politikasının reel dinamikler nedeniyle hayata geçirilmesinin zorlayıcı olacağı anlaşılmaktadır (Altuğ, 1991, s.123-125), (Karpat, 2010, s.88). Yeni göçlerin Anadolu’nun Türkleşmesine imkan sağlaması ve mevcut göç edenlerin iskan politikası kapsamında ülke içerisinde yerleştirilmesini sağlamak maksadıyla nihai çözüm olarak 14 Haziran 1934 tarihli 2510 sayılı İskan Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun 3’üncü maddesinde yer alan “Türk soyundan meskûn veya göçebe fertler ve aşiretler ve Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler ” ifadesi soydaş tanımlamasının daha önceden olduğu gibi kültürel tarafının yanında soy birliğinin de içeren kısmı önemlidir. 1934 yılına kadar geçici hukuki ve idari düzenlemelerle sınırlı bütçe ve imkanlar dahilinde sürdürülen göç sürecinin akabinde 1934 yılında yasalaşan İskan Kanunuyla mübadele dönemi sonrası göç krizi atlatılmış ve göçmenlerin kabulünde belirlenecek kıstaslar yasal düzenlemelerle netleşmiştir (Ağanoğlu, 2023, s.69-71). İskan başlığı altında gerçekleştirilecek iş ve işlemler 1934-2006 yılları arasında bahse konu 2510 sayılı İskan Kanunu esas alınarak gerçekleştirilmiş ve anılan Kanunda yer alan Türk soylu tanımı Türk soylu olduğu tayin ve tespit edilen diğer kişilere de sunulacak hak ve imkanlar için esas alınmıştır (Babuş, 2006). 19/06/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskan Kanunuyla lağvedilecek bu yasal düzenleme Cumhuriyet tarihi boyunca iskan işlerinin düzenlenmesi ve Türk soylu olarak siyasi iktidarlarca kabul edilen kişi veya toplulukların iskanında temel dayanak olmuştur (Yılmaz, 2007, s.257).

İskan uygulamalarıyla Türk soyluluk bahsinin eş anlı kurgulandığı ve devlet tarafından belirlenecek ayrıcalıklı bir topluluğa diğer yabancılardan farklı Türk vatandaşlarına yakın bir takım hak ve imtiyazlar verilmesi durumu Kanun ve uygulama metinlerinde yerini bulmuştur. İskân uygulama ve örneklerinin tarihi süreç içerisindeki göçler ve zaruri haller karşısında dönemin siyasi güçleri tarafından çok yönlü kullanılması ve iskan işleriyle nüfus işlerinin birbirinden ayrı ancak bir o kadar birbirini tamamlayan işler haline gelmesi nüfus inşa sürecinde iskan işlerinin etkili olmasını sağlamıştır (Uzman, 2018). Türk soylu olarak ülkeye kabul edilen kişilere diğer göçmenlerden fazla hak ve imtiyaz verilmesi yasal mevzuatta yer almıştır. Ancak, yasal düzenlemeler ve devletin Türk Soylulara bakışındaki pozitif duruş, Türk soyluların göç politikasında elit göçmen olma halini devam ettirmiştir. 1940’lardan sonra Anadolu’ya devam eden Türk soylu göçü çoğu zaman devletin gönüllü olmadığı ama birçok sebepten dolayı mecbur kaldığı koşullarda gelişmiştir. Köyden kente olan yoğun göç nedeniyle değişen toplumsal yapı toplumun göç ve göçmen algısının da değişimini beraberinde getirmiştir. Köylü kentli kavramının giderek artması toplumsal

gettolaşma halinde muhacir olarak tanımlanan Türk soylu göçmenlere yönelik bakış açısını da olumsuz yönde etkilemiştir (Çavuşoğlu, 2006, s.140).

1945 sonrası süreçte Balkan ülkeleri, Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk, Yugoslavya gibi ülkelerden gelen ve Türkiye'ye sığınan Türk soylulara iskana yönelik imkanlar ülkenin ekonomik gücü nispetinde sunulmuştur. İskan Kanunu ve buna bağlı özel düzenlemeler kapsamında ülkeye kabul edilen Türk soylulara sunulan hak ve imtiyazların ötesinde İskan Kanunu kapsamında gelmeyen ve Türk soylu olduğu idarece tayin ve tespit edilen kişi veya kişilere yönelik olarak ülkeye kabul, eğitim, meslek edinme, çalışma ve yabancılara yasaklı bazı meslekleri Türk vatandaşları gibi yapabilme hakları yasal düzenlemelerle Türk Soylulara sunulmuştur. Cumhuriyet tarihi boyunca devam eden Türk soylu göçmen politikası Türkiye'nin göç politikasında önemli bir yere sahip olmuştur. Türk soy ve kültüründen olan kişilere sunulacak hak ve imtiyazların 5543 sayılı İskan Kanunu ve buna bağlı özel kanunlar çerçevesinde yapılan düzenlemeler ile iskan edilme ve vatandaşlığa kabul halinin dışında, başta çalışma izninde muafiyet, belirli meslekleri Türkiye'de icra edebilme hakkı ve kamuda görev alabilme gibi hak ve imtiyazların sunulduğu 1981 tarihli 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kurum, Kuruluş Veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun ile bu Kanunun Uygulamasına İlişkin Yönetmelik ve diğer ilgili mevzuat kapsamında ayrıcalıklar tanınması ve sunulan hak ve imtiyazların yasal düzenlemeler Türk soylu olduğu idarece tayin ve tespit edilen kişilere sunulmuş hak ve imtiyazlar bulunmaktadır. Bununla birlikte, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Türk Soylu kişilerin vatandaşlığa alınma sürecinde kolaylıklar sağlanmış ve uygulanmıştır. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda Göç İdaresi Başkanlığı'na 5543 sayılı İskan Kanunu üzerinden Türk soyluluğun tayin ve tespiti ve bu kişilerin iş ve işlemlerinin 6458 sayılı Kanun kapsamında takibi için Göç İdaresi Başkanlığı'na bağlı özel bir birim kurulmuştur (Göç İdaresi Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi, 2024).

3. ULUSLARARASI GÖÇ HUKUKU

İkinci Dünya Savaşı nedeniyle uluslararası göç hareketliliğinin artması, savaş ve insani nedenlerle özellikle Avrupa genelinde yerinden edilen kişi sayısının hayli yüksek olması, savaş sonrasında uluslararası göç hukuku bağlamında gelişmelerin yaşanmasını beraberinde getirmiştir. 1945 tarihli Birleşmiş Milletlerin Kuruluş Antlaşması (Birleşmiş Milletler Şartı) ve 10/12/1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine referansta bulunarak uluslararası göç hukukunun temel argümanlarından 1951 yılında Cenevre Sözleşmesi (Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme) Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Sözleşmede; “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacak” statüyü tanımlamaktadır (Cenevre Sözleşmesi, 1951). Devletler hukuku

bağlamında önemli bir yere sahip olan Cenevre Sözleşmesinin göçmenlere yönelik yaşama hakkı, işkence ve kötü muameleden koruma, zorla geri gönderilmeme, ayrımcılık yapmama, ülkeyi terk etme ve ülkeye geri dönme hakları gibi uluslararası terminolojide kabul görmüş ilkelerin öncülü olması açısından Cenevre Sözleşmesi ve buna bağlı gelişen uluslararası insancıl göç hukuku önemli bir yere sahiptir. Anılan tarihe kadar göç konularının devletlerin mutlak egemenlik konuları içerisinde bulunması ve ülkeleri yönlendirici veya uluslararası düzeyde kabul edilmiş değerleri içeren göç ve iltica kavramlarına ilişkin haklar uluslararası düzeyde ilk kez resmi metinlerde yer almıştır. Uluslararası göç hukukunun göçmenler arasında eşitlik, ayrımcılık yasağı, geri gönderilmeme ilkesi, gizlilik ilkesi, iltica prosedürlerine erişim etkinliği ilkesi gibi temel değerlerini içeren hukuk metinleri sözleşmelere taraf devletlerin kendi mevzuatları açısından da bağlayıcı olmuştur.

Anılan sözleşmeye ek olarak 1967 yılında uluslararası göç hukukunun mülteciler bahsinde tamamlayıcısı olan Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 New York Protokolü, Cenevre Sözleşmesinin tamamlayıcısı mahiyetinde uluslararası kabul görmüş bir metindir. Anılan protokol Cenevre Sözleşmesinin 1951 tarihinden önceki olaylar nedeniyle ülkesini terk eden ve mültecilik değerlendirmesi yapılan kişi veya kişileri kapsayan ve Avrupa coğrafyasıyla olan kısıtlı halini 1951 sonrası yaşanan göç hareketliliklerinin de göz önünde bulundurarak tarih ve coğrafya kısıtını ortadan kaldırmaya gereksinim duyulmuştur. Birleşmiş Milletler öncülüğünde ortaya konulan ve genel hatlarıyla uluslararası göç hukukuna ilişkin evrensel değerlerin ortaya konulduğu sözleşme ve protokollere taraf devletlerin göç mevzuatlarında bu değerleri önceleyerek düzenleme yapmaları gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Birleşmiş Milletler öncülüğünde ortaya konulan metne dayalı düzenlemelere ek olarak Avrupa merkezli başta olmak üzere küresel düzeyde yerinden edilmiş, mültecilik tanımlamasına alınmış veya göçmenlik durumu içinde bulunan kişi veya kişilere yönelik devletlerarası politika geliştirmek için kurumsal düzenlemelere gidilmiştir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) yerinden edilmiş milyonlarca Avrupalıya yardım etmek maksadıyla 1950 yılında kurulmuştur. Kısa süreli olması beklenen kurumsal işleyiş görülen ihtiyaç ve dünya genelinde Birleşmiş Milletlerin göç alanına ilişkin fayda sağlayan bir kurumsal düzenlemesi olması sebebiyle varlığını sürdürmüştür (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2024), (Ekşi, 2019). İkinci Dünya Savaşı'nın ardından göç alanına ilişkin konularda Hükümetler arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla Uluslararası Göç Örgütü (IOM) 1951 yılında kurulmuştur. Örgüte hâlihazırda 175 üye devlet ve 8 gözlemci devlet tarafından varlığını sürdürmektedir. IOM uluslararası göç sorunlarına yönelik olarak devletlerarası işbirliğini artırmak, insani yardım ve koordinasyonu sağlamak ile ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma ile göç arasındaki kesintisiz bağlantının devam adına politikalar yürütmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2024).

İkinci Dünya Savaşı sonrası göç ve iltica prosedürlerine yönelik hem mevzuata hem de uluslararası kurumsal yapılanmaya dayalı göç sistemi kurulmak istenmiştir. Temelde,

göçmenlik ve mültecilik değerlendirmeleri özelinde göçmenlerin haklarını koruma ve onları devletlerin hukuk sistemlerinde sahip oldukları göçmenler arası eşitliğe dayalı haklarının korunması ve insan haklarına yönelik temel hak ve imkanlara erişimlerinin sağlanması amacıyla çalışmalar yürütülmüştür (Arslan, 2012 s.56-57). Uluslararası göç hukukunun ortaya koyduğu değerler kümesi ülkelerin iç mevzuatlarında da uluslararası antlaşmalarla varlığının sağlanması için çalışmalar yapılmıştır. Uluslararası göç hukukunun yaşanılan savaş ve insanların yerinden edilmeleri sonrası yeni dünya düzeninde kişilerin eşitlik temelinde temel hak ve imkanlara iltica ettikleri ülkelerde ulaşmasının sağlanmasını amaçlamıştır. Kurulmak istenen insancıl düzen öncelikle kısa süreli kurumsal yapılar olarak planlansa da küresel düzeyde sağlanan fayda ve olası trajedi tehditlerinin var olması Birleşmiş Milletler öncülüğünde göç ve iltica konularında kalıcı kurumsal mekanizmaların varlığını sürdürmesine imkan sağlamıştır.

4. AVRUPA BİRLİĞİ GÖÇ POLİTİKASININ DİNAMİKLERİ

1945 sonrası uluslararası göç hukuku bahsinde yaşanılan Birleşmiş Milletler öncülüğünde gerçekleşen çerçeve sözleşme ve protokollere ek olarak Avrupa Birliği'nin kuruluş sürecinde ve Birliğin devletler üstü bir mekanizma olması sürecinde göç ve iltica prosedürlerinde de Avrupa Birliği düzeyinde yetkilendirme gayretinin bulunduğu bir gerçekliktir. Uluslararası göç hukuku açısından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ortaya koymuş olduğu temel değerler önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan Avrupa Birliği'nin üye ülkeleriyle birlikte ortak göç mevzuatı geliştirme ve bu konuda ortak adımlar atma iradesi yazımız itibarıyla Avrupa Birliği üyesi ülkeler açısından tartışılabilir da neticeye ulaşmamıştır. Göç konusunun her ülkenin münhasır egemenliği temelinde kendi iç yasaları etrafında yürütülmeye devam edilmektedir. Ancak, göçe ilişkin düzensiz göçün önlenmesi, ortak sınır güvenliği ve geri kabul antlaşmaları gibi konularda Birlik düzeyinde adımlar atmak her bir üye ülkenin çıkarları açısından faydalı olduğu değerlendirilmektedir (Güleç, 2015, s.91). Ancak, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin küresel göç baskısı ve mülteci akınlarına yönelik birlik çıkarlarından ziyade ülkesel egemenlik ve çıkarlarını önemsediklerine ve nihai olarak göç ve iltica konularında yetkinin kendilerinde kalmasını sürdürdüklerine dikkat çekmek gerekmektedir.

Avrupa Ortak Göç Politikası ilk kez Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) 1957 Roma Antlaşması'nda üye ülkeler arasında emek hareketliliği bahsinde gündeme gelmiş ancak nihai ortak politika oluşturulamamıştır (Güleç, 2015 s.84). Avrupa'nın belirli ekonomik refah etkinliği çevresinde bir araya gelen bu erken dönem ulus ötesi girişim sürecinde ortak sınır güvenliği ve emek göçü bahsinde ortak hareket edilmesi mevzuat geliştirilmesi amaçlanmıştır. Avrupa Birliği'nin ekonomi ve bölgesel kalkınma odaklı bir amaçla bir araya gelmesi ve bu çerçevede mal, hizmet ve insanların birlik sınırları dahilinde kısıtlama olmaksızın hareket etmesi temelinde bir kurguya sahip olması göç ve mültecilik kavramları konusunun ileri aşama konusu olması zorunluluğunu oluşturmuştur (Ekşi, 2016, s.96-97). Ancak, Avrupa Birliği'nin gelişen ekonomisi için çalışan/işçi ihtiyacı göz önünde bulundurarak Avrupa Birliği dışından göç alması ve yasadışı göçe karşı sınır kontrollerinin önemli olması ilerleyen aşamada Avrupa Ortak Göç Politikası fikrini ortaya çıkarmış ve bu

durum Avrupa Birliği'nin nihai hedefleri arasında her dönem canlı tutulmuştur. 1970'li yıllardan sonra ileride olası ortak göç politikası kurgulanması için Avrupa Birliği tarafından irade beyanı ortaya koymuştur. Ancak bu dönemde gelişen küresel dinamikler ve Avrupa Birliği sınırlarına iltica, korunma ve sosyal imkanlara erişim amacıyla gelmek isteyen göçmenler Birliği işçi ve emek odaklı göçmen politikasının güvenlik ve düzensiz göçle mücadele ekseninde değişimi de beraberinde getirmiştir (Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, 2012, s.13).

1985 yılında Schengen Antlaşmasıyla ortak sınır güvenliği konusunda büyük bir adım atılmış ve buna ek olarak 1986 yılında Tek Avrupa Senediyle topluluk içinde serbest dolaşımın sağlanmasıyla birlikte buna ek olarak göç konularında ortaklığın artırılması hedeflenmiştir.1996 yılında Dublin Zirvesi'nde ortak iltica mevzuatı ve göçe ilişkin mevzuatların uyumlulaştırılması için üye ülkeler taahhütte bulunmuştur (Kaya, 2017, s.92). 1999 yılına gelindiğinde Amsterdam Antlaşmasıyla Birliğin Özgürlük, Güvenlik ve Adalet başlığı altında özel bir mevzuatı geliştirilmiş ve ortak göç politikası bu kapsamda hedeflenmiştir (Gaddes, 2001, s.25). Son döneme ilişkin olarak ise, 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Anlaşması diğer adıyla Avrupa Birliği Anlaşmasında beşinci başlık olan "Özgürlük, Güvenlik ve Adalet" başlığı altında ortak sınır kontrolleri, iltica ve göç politikaları başlığıyla ortak bir göç politikası perspektifini somutlaştırmıştır. Ancak, bahse konu anlaşmada üye devlet arasında göç alanında iş birliği ve dayanışmanın artırılarak somut adımların atılması öncelense de nihai olarak ortak göç politikası sonucuna varılmamıştır (Kışlık, 2018, ss.27-28). Avrupa Birliği üyesi olan ve üyelik sürecinde adaylık aşamasında olan devletlerin göç ve iltica mevzuatları konusunda uyumlulaştırmanın istenmesi ve bu konuda adaylık sürecinde olan ülkelere sunulacak fasıllarda göç ve iltica mevzuatı konusunda direktifler verilmesine ise devam edilmiştir. Avrupa Birliği'nin düzensiz göç akınlarına karşı birlik düzeyinde ortak duruş sergileme hedefi 2011 yılı sonrası yaşanan Suriye krizi ve bu durumun tetiklediği kitlesel akınla göç hareketliliği nedeniyle ülkelerin göç ve iltica prosedürlerinde ülkesel çıkarlarını öncelediği bir dönemi beraberinde getirmiştir. Nitekim Avrupa Birliği düzeyinde krizi önleme noktasında etkisiz politikalar nedeniyle Avrupa Birliği üyesi devletlerin göç konularını kendi ulusal çıkarları noktasında yeniden değerlendirme gayretine girdikleri görülmektedir (Hopyar. 2024 s.283). Avrupa Birliği'nin göç ve iltica konularına yönelik geliştirdiği politikalar ve uluslararası hukukun ortaya koyduğu insancıl değerleri içeren düzenlemeleri, Avrupa Birliği özelinde ortak göç politikası oluşturmaya da göçe ilişkin bir çok alanda başta geri kabul antlaşmaları, ikamet izinleri, çalışma izinleri ve sınır güvenliği gibi birlik düzeyinde eylemlerin yapılabilmesine de imkan sağlamıştır. Ancak bu durum hedeflenen ortak bir göç politikasının oluşmasına yeterli olmamıştır.

Avrupa Birliği'nin kuruluşundan bugüne göç ve iltica prosedürlerine ilişkin Uluslararası göç hukukuna entegre ve onu geliştirici değer ve dinamikleri süre gelmiştir. Göç alan ve göçü birçok yönüyle mevzuata dökken Avrupa Birliği göçmenler veya mülteciler açısından uyruğa veya soy esasına dayalı politikalar geliştirmemiştir. Ancak göç konusunun nihai noktada üye ülkelerin egemenlik sahaları içerisinde kalması ve tarihsel olarak üye

devletlerinde kendi iç mevzuatlarında iskan özelinde politikalar geliştirebildikleri bir gerçekliktir (Palalı, 2023).

5. ULUSLARARASI GÖÇ MEVZUATI AÇISINDAN TÜRK SOYLULUK TARTIŞMASI

İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye'nin Birleşmiş Milletler etrafında kurulan yenedünya düzenine eklemleme sürecinde göç ve mültecilik meseleleri üzerinden değişim ve dönüşüm başlamıştır. Nitekim Avrupa'da yaşanan savaş neticesinde meydana gelen büyük göç ve insanlık krizi sonrası yerlerinden edilmiş mültecilerin hak ve hukukunun devletler tarafından teminat altına alınması amacıyla ortaya konulan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesine, Türkiye 1961 yılında 359 sayılı yasayla taraf olmuştur. Uluslararası göç hukukunun eşitlik, ayrımcılık yasağı, geri göndermeme ilkesi, gizlilik ilkesi, iltica prosedürlerine erişim etkinliği ilkesi gibi temel değerlerini içeren metne coğrafi kısıtlama şartı ortaya koyarak Türkiye taraf olmuştur (Ekşi, 2014). Coğrafi çekince şartı, Avrupa'da yaşanan olaylar nedeniyle ve Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye sığınan kişi veya kişilere mültecilik değerlendirmesi yapılabileceğini, bunun dışında kalan bölgelerden gelen kişilere bu yönde değerlendirme yapmayacağını ifade etmektedir. Sonuç olarak, 01/01/1951 tarihinden önce vuku bulan olaylar sonucu ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı gerekçelerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkeyi terk eden kişilerden Avrupa ülkelerinden gelenlere mülteci statüsü tanıyacağı, Avrupa ülkeleri dışından gelenlere bu statünün sağlamayacağını beyan etmiştir (Öner, 2011, s.17-18). Cenevre Sözleşmesinin tamamlayıcısı durumunda olan 1967 tarihli New York Protokolüne Türkiye 1968 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla taraf olmuştur (Deniz, 2009, s.72).

Türkiye taraf olduğu uluslararası antlaşmaların getirdiği yükümlülükleri kendi iç mevzuatına işlemiş, ancak göç ve iltica mevzuatı alanında 2000'li yıllara kadar doğrudan göç ve iltica konularını ele alan mevzuatı derleyen yasal düzenleme yoluna gidilmemiştir (Ekşi, 2016). Türkiye, Avrupa Birliği ile 2000 yılında imzaladığı Katılım Ortaklığı Belgesiyle göç mevzuatında uyumlulaştırma sürecini başlatmıştır. Bu döneme kadar, diğer Kanunlarda yabancılara yönelik hükümler ile İçişleri Bakanlığı ilgili ve bağlı birimleri başta olmak üzere idarenin düzenlemeleri çerçevesinde göç ve iltica prosedürüne ilişkin iş ve işlemler yabancılar mevzuatı açısından yürütülmüştür. Bu çerçevede, Türk soylu olarak ülkede bulunan ve İskan Kanunu başta olmak üzere Türk soyluların ülke içerisinde ikamet izinleri, çalışma izinleri ve vatandaşlığa kabul durumları gibi birçok konuyu kapsayan özel Kanunlar kapsamında iş ve işlemleri yürütülen yabancı uyruğa tabi Türk soylu kişilere yönelik sağlanan hak ve imtiyazların uygulanmasına devam edilmiştir.

Türkiye'nin güncel göç mevzuatı uluslararası göç hukukunun ortaya koyduğu insancıl değerler ve Avrupa Birliği müktesebatına uyum temelinde şekillenmiştir. Avrupa Komisyonununun 10-11 Aralık 1999 tarihinde gerçekleştirdiği Helsinki Zirvesi sonrasında Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık statüsü onaylanması sonrası gelişen süreçte

Türkiye'nin göç ve iltica mevzuatına yönelik Avrupa Birliği'nin ortaya koyduğu normatif değerlere uygun ve uluslararası göç hukukunun eşitlikçi perspektifi çerçevesinde yasal ve yapısal düzenlemelere gidilmesi istenmiştir. Daha önce güvenlik birimleri (Emniyet Teşkilatı) tarafından yürütülen göç ve ilticaya yönelik iş ve işlemlerin sivil bir teşkilat tarafından yürütülmesinin gerekliliği Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'ye yönelik yıllık raporlarında yer almıştır (Avrupa Birliği Türkiye Raporları). 2009 tarihli Avrupa Birliği Antlaşması (Lizbon Antlaşması) temelinde 24'üncü Adalet, Özgürlük ve Güvenlik Faslı içerisinde sivil bir göç yapılanmasına gidilmesinin ve Avrupa'nın ortaya koyduğu temel insancıl haklara saygılı ve uluslararası kabul görmüş ilkeleri kapsayan bir yasal düzenleme talebi 2011 yılında Suriye'de başlayan krizinde etkisiyle Türkiye tarafından 2013 yılında nihayete erdirilmiştir (Çiçekli, 2014, s.41), (Ekşi, 2016, s.88). Nitekim 2013 yılında 6458 sayılı Uluslararası Koruma Kanunu yasalaşmış ve buna bağlı sivil bir idare kurulmuştur (Asar, 2015, s.181). İskana yönelik yetki ve sorumlulukların anılan Kanunun 104'üncü maddesinde Göç İdaresi Başkanlığı'na verilmesi göç ve iskan konularının tek merkezden yönetilme durumunu beraberinde getirmiştir (Asar, 2015, s.187). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve buna bağlı geliştirilen idari yapılanma uluslararası göç sisteminin temel araçları olan Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMMYK) gibi örgütlerle eşgüdümlü bir yapıda teşkilatlanmıştır (Asar, 2015, s.201).

Türkiye sivilleşen ve belirli bir yasal mevzuat temelinde özelleşen göç ve iltica sistemi içerisinde Türk soylu olarak tanımladığı ve Türk vatandaşlarına yakın hak ve imtiyazlar sağladığı toplulukların yıllara dayalı kazanımlarını Kanun ve idarenin uygulamaları açısından korumuştur. Türk Soylulara yönelik göç politikası Avrupa Birliği Müktesebatına uyum sağlama sürecinde iskan politikalarına angaje olacak şekilde varlığını sürdürmüştür, kendine has özelliğe sahip olmakla birlikte Türk Soyluların göç politikasındaki ayrıcalıklı yerinin korunması hedeflenmiştir. Sunulan hak ve imtiyazlar sadece iskan mevzuatı özelinde kalmamış, buna ek olarak farklı statülerde kalış sağlayan Türk Soylulara Kanunlar kapsamında kolaylıklar sağlanmaya devam edilmiştir. Bu durum, göç alanına ilişkin eşitlikçi perspektif üzerinden bir takım eleştirileri içermiştir.

2013 sonrası dönemde 5543 sayılı İskan Kanunu ve buna bağlı özel Kanunlar referans gösterilerek iskan işlemleri 6458 sayılı Kanun çerçevesinde Göç İdaresi Başkanlığı koordinesinde gerçekleştirilmeye devam edilmiştir (Asar, 2015, s. 202). Bu duruma güncel örnek olarak 5543 sayılı İskan Kanununa bağlı bir kanun olarak Sovyetler Birliği coğrafyasında zor koşullarda bulunan Ahıska Türkleri özelinde 1992 yılında çıkarılan 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskanına Dair Özel Kanun kapsamında Ahıska Türküne iskan kapsamında değerlendirme yapılmış ve akabinde vatandaşlığa kabule varan iskana yönelik hak ve imtiyazlar sunulmuştur (İnan, 2016, s.21-22). 5543 sayılı İskan Kanunu kapsamında 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskanına Dair Özel Kanuna istinaden Ukrayna'da mukim halde bulunan ve yaşanan Ukrayna-Rusya Federasyonu savaşı koşulları nedeniyle Türkiye'de idarece belirlenen sayıda Ahıska Türkü (Türk Soylu) 2015 yılından bu yana Erzincan ili Üzümlü İlçesi, Bitlis

ili Ahlat ilçesine Cumhurbaşkanı Kararıyla belirlenen sayıda aileden oluşacak şekilde Ahıska Türkleri iskan edilmiştir (Cumhurbaşkanı Kararı, 2022, Karar Sayısı 5676), (Bakanlar Kurulu Kararı, 2015, Karar Sayısı 2015/7668). Anılan süreçte idari koordinasyonun Göç İdaresi Başkanlığınca yapıldığı ve her bir idari birimin konuları yönünden İskan Kanunu kapsamında hizmetler sunduğu göz önünde bulundurulduğunda, tarihsellik öyküsüne sahip olan iskan uygulamalarının güncel mevzuat hükümleri içerisinde varlığını sürdürdüğü bir gerçekliktir. Ayrıca Türk Soyuluların iskan uygulamalarının dışında idarece Türk soyululuk değerlendirmesi yapılan kişilere yönelik ülkede kalış, Türk vatandaşlığına kabul şartları ve çalışma izinleri başta olmak üzere 6458 sayılı Kanunun sağladığı alanlarda olabilecek her türlü iş ve işlemlerinin takibi amacıyla Göç İdaresi Başkanlığında idari birim teşkil edilmiştir.

Türk soyuluların 6458 sayılı Kanun temelinde kurgulanan güncel Türk göç sistemine eklenme süreci yürütülen mevzuat ve uygulama yönelik adımlarla tamamlanmıştır. Türk soyululara sunulan imkanların diğer yabancıların haklarına hanel getirmeyecek düzeyde devletin yıllara dayalı içtihatları ve yasal düzenlemeleriyle elde edilen kazanımlar olduğu düşünüldüğünde, uluslararası göç hukukunun ortaya koyduğu eşitlik ve ayrımcılık yapmama hususları açısından devletin egemenlik alanı içerisinde yorumlanmaktadır. Uluslararası göç hukukunun ve Avrupa Birliği müktesebatının ortaya koyduğu değerlerin Avrupa ülkeleri çerçevesinde ülkesel çıkarlarla çatıştığı noktalarda devletlerin ülkesel çıkarlarını önceleyebildiği gerçeği 2011 yılı sonrası Avrupa'ya yönelik göç akınları sürecinde Avrupa Birliği üyesi devletlerin kitlesel akınla kendilerine yönelen düzensiz göçe ilişkin ülkesel çıkarlarını önceleyecek şekilde aldıkları önemler özelinde örneklendirilebilir (Ekşi, 2014, s.156-157). Bu örneklendirme göçün Avrupa Birliği düzeyinde ortak göç politikası oluşturulması sürecini sekteye uğrattığı gerçeğiyle ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte tarihsellik öyküsünün ve soydaş olarak ifade edilen kişi veya kişilerin ülkelerine kabulü teşvik eden politikalar bağlamında Almanya örneği ele alınmalıdır. Nazi Almanya'sının işgal ettiği bölgelere iskan ettiği Alman kökenli kişilerin savaş sonrası vatanlarına geri kabul edilmesi sürecinde diğer yabancılara göre Alman asıllı yabancılara daha fazla hak ve imtiyaz sağlanmıştır. Bu süreçte Nazi Almanya'sı sonrası yaşadıkları coğrafyalarda Nazi olmakla itham edilen Almanların sınırdışı edilmek istenmesi veya vatandaşlıktan atılmaları Almanya'nın soydaş olarak tanımladığı bu kişileri ülkesine kabul etmesini beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği'nin kurucu ve başat gücü durumundaki Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası sınırlarının ötesinde kalan Alman kökenine sahip kişileri ülkesine davet etmesi ve onlara diğer yabancılara sunulan hak ve imtiyazlardan öte vatandaşlığa kabule varan imkanlar sunmuştur (The Conversation). Diğer bir örnek olarak Yunanistan'ın ulus devlet inşa sürecinde 1923-1955 yılları arasında Türkiye ve Balkan ülkelerinde bulunan Yunan aslına sahip yabancıları ülkesine kabul etmesi ve onlara vatandaşlığa varan haklar tanınması gösterilebilir. Yunanistan'ın göç politikasının içerisinde önemli bir yere sahip olan iskan politikası 1955-1973 yıllarında da devam etmiş ve bu dönemde yaklaşık 1 milyon Yunan asıllı göçmeni kabul etmiş, bu oran toplam nüfusunun yüzde 15'ine tekabül etmektedir. Bu ve buna benzer Avrupa birliği üyesi ve uluslararası göç hukukuyla entegre ülkelerin iskan ve göç meselelerinde

kendinden olduğunu beyan ettiği kişi veya kişilere özel politika gerçekleştirdiği görülmektedir (European Commission). Almanya ve Yunanistan örneklerine güncel göç sistemleri ve Avrupa Birliği müktesebatı açısından bakıldığında her iki ülkenin iskan başlığı altında ulusal kökeninden olduğunu tespit ettiği kişilere yönelik politikaları varlıklarını sürdürmektedir.

Avrupa özelinde örneklerle mukayese edildiğinde, Türk soyluluk bahsinin Türk göç sisteminde ayrıcalıklı bir yere sahip olduğu gerçekliği halihazırdaki yerini korurken, uluslararası göç sisteminin ortaya koyduğu değer ve yargılar açısından mevcut Türk soylu göçmen uygulamasının yabancılar arasında eşitlikçi olmadığı ve diğer yabancılarla Türk soylulara sağlanan imkanların sağlanamadığı düşünüldüğünde, konunun devletin münhasır yetkisi bahsine indirgenebildiği görülmektedir. Bu durum, diğer ülke örnekleri göz önüne alındığında amaç ve kapsam açısından birbirleriyle örtüşmektedir.

SONUÇ

Türkiye'nin göç politikasında özel bir yere sahip olan Türk Soylu göçmen politikası tarihsel süreç içerisinde içeriği ve amacı koşullara göre farklılık göstererek devam etmiştir. Ulus devletin inşa sürecinde istenen ve müstakbel vatandaş olarak kıymet verilen Türk Soylu göçmenler, yaşadıkları ülkelerde meydana gelen savaş, ayrımcılık ve zorlamalar neticesinde Cumhuriyet tarihi boyunca Anadolu'yu nihai vatan olarak görmüşlerdir (Baklacioğlu, 2015, s.191). Türkiye'nin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği, ekonomik ve sosyal dönüşüm Türk soylu göçmenlerin göç politikasındaki öneminin dönemlere ve yaşanan olaylara değişkenlik göstermesine neden olsa da göç mevzuatı içerisindeki yeri sürekli korunmuş ve yıllara dayalı kazanılmış haklar mevcuttur. İkinci Dünya Savaşı sonrası göç ve iltica sistemlerine yönelik küresel ölçekte yaşanan değişim ve dönüşüme Türkiye eşlik etmiş, göç ve iltica alanlarındaki bu değişimi iç mevzuatına yansıtmıştır. Türkiye'de yıllara dayalı olarak ekonomik, siyasi ve toplumsal yapısındaki dönüşüm 2000'li yıllarla birlikte Avrupa Birliği üyeliğine adaylık sürecinde göç ve iltica mevzuatlarının güncellenmesini beraberinde getirmiştir. Bu değişim ve dönüşüm içerisinde göç mevzuatı içerisinde ayrıcalıklı ve kadim bir uygulama olan Türk soylu göçmen uygulaması varlığını sürdürmüştür. 2000'lerin başında Avrupa Birliği'ne yönelik olumsuz söylem göç sisteminde Avrupa Birliği müktesebatından kaynaklı değerler ve uluslararası teamüllerin içerildiği sivil bir sistemi beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği müktesebatına uyum sürecinde göç mevzuatını güncel gereksinimlerde dikkate alınarak kurgulayan Türkiye Cumhuriyeti 2013 yılıyla başlayan süreçte uluslararası göç hukuku ve Avrupa Birliği normları ekseninde göç mevzuatı konusunda sivil bir dönüşüm sağlamıştır. Bu dönüşümle birlikte, tarihsel miras olan Türk soylulara yönelik göç politikası varlığını sürdürmüştür.

Tarihsellik öyküsüne sahip özel bir kesime yönelik politikanın güncel göç sistemine eklenmesi ve uygulama adımlarıyla varlığını sürdürmektedir (Yaldız, 2018, s.15). Uluslararası göç hukuku ve Avrupa Birliği'nin göç ve ilticaya ilişkin ortaya koyduğu değerler açısından eleştirilmesine rağmen Türkiye'nin mevcut göç ve iltica sisteminin

yabancılara yönelik yapıcı ve kapsayıcı hali bu tartışmanın Türkiye'nin egemenlik yetkisi çerçevesinde değerlendirilmesine neden olmaktadır. Türkiye'de çeşitli yollarla kalış sağlayan yabancılar arasında yabancı uyruğa tabi olsa bile Türk soylu kişilerin kalışlarında sağlanan kolaylık ve onlara sunulan hak ve imtiyazlardaki yasal düzenleme, devletin siyaseti ve egemenliği kavramlarıyla açıklanabilir. Bu noktada devlet, ülkesine kabul ettiği yabancı ancak Türk soylu olarak değerlendirdiği kişilere diğer yabancılara sunulan hak ve imtiyazların ötesinde yasalarla teminat altına alınmış bir takım haklar sunmuştur. Bahse konu haklar yabancıların ülkeye kabulü, kalış izinleri, çalışma durumları, eğitim hizmetleri ve vatandaşlığa kabulünde sağlanabilen bir takım düzenlemeler olmakla birlikte bu mevzuat yabancılar hukuku içerisinde yer edinmiş, iskan mevzuatıyla ilişkilendirilmiştir.

Türkiye'nin kuruluş aşamasından bu yana göç politikasında var olan Türk soylulara yönelik özel politika güncel göç mevzuatıyla çatışmasının önlenmesi için kapsayıcılığı İskan Kanununun temelinde devam ettirmiştir. Uluslararası göç hukukunun ve Avrupa Birliği normlarının ortaya koyduğu değerleri kapsayan Türk göç mevzuatı, Türk soylular bahsinde tarihsel gerçeklik ve Türk soyluların kazanılmış haklarını önceleyerek ülkesel çıkar ve egemenlik algısı üzerinden bir politika sergileyebilmektedir. Bu yöntem, Avrupa Birliği özelinde ve küresel düzlemde ülkelerin göç konularındaki hassasiyetleri ve ülkeler çıkarlarını önceleme hususları göz önünde bulundurulduğunda olağan karşılanabilmektedir.

Güncel göç uygulamaları açısından bakıldığında iskan uygulamalarına yönelik 2013 yılı sonrası yaşanan örnekler göç mevzuatında iskan politikasının ve bununla bağlantılı Türk soyluluk uygulamasının güncelliğini koruduğuna ve göç sisteminin bir parçası olduğuna işaret eder. Her ne kadar Türk soylu kelimesinin 6458 sayılı Kanun lafzında yer almaması ve İskan Kanunu ve Türk Soylular özelinde diğer özel kanunlar üzerinden referansta bulunularak bir kapsam oluşturulmaya çalışılsa da Türk soyluluk bahsi uluslararası göç hukuku ve Avrupa Birliği Müktesebatıyla uyumlu Türk göç sisteminin bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. Türk soylu göçmenlere ilişkin mevzuatın parçalı ve dağınık olması güncel uygulama adımlarında muğlaklığı beraberinde getirebilmektedir. Halihazırda devam eden tartışmalara yönelik siyasi ve idari teşkilatların Avrupa örnekleri başta olmak üzere uluslararası göç ve iskan uygulamalarına yönelik örnekleri inceleyerek yerel düzeyde uluslararası göç hukukuyla uyumlu ve şeffaflık içeren Türk soylu göç ve iskan politikası geliştirilmesinde ve mevzuatın derlenmesinde ve içeriğindeki muğlaklıkların giderilmesinde fayda görüldüğü değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, Türk soyluluğun normatif değerlendirmelerden ötede şeffaf ve uluslararası göç sisteminin ortaya koyduğu değerlere uygun şekilde belirlenmesine yönelik çalışmaların önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Son olarak, Türk soylu olduğu iddiasında bulunan topluluklar arasında eşitlikçi yaklaşım ve göçü teşvik etmek yerine yaşadıkları ülkelerde kazanımlarını güçlendirebilecek ve uluslararası ilişkilerle bağlantılı kapsayıcı politikalara işlerlik kazandırmak hem göç literatürüne hem de ülkesel kazanımları artıracığı öngörülmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makalenin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Altuğ, Y. (1991). Balkanlardan Anayurda Yapılan Göçler, Türk Tarih Kurumu.
- Arslan, M. İ. (2012). "The Paradoxes of European Union Immigration Policy and Its Repercussions on Turkish-EU Relations". (Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara), Erişim Adresi: <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/21858>.
- Anderson, B. (2009). Hayali Cemaatler Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması, Metis Yayınları, İstanbul.
- Asar, A. (2015). Göç Yönetimi Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Sonrası Türkiye'de Yeni Dönem, Ankara.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, (1950). Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Avrupa-Insan-Haklari-Sozlesmesi.pdf>.
- Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporları, Erişim Adresi: https://www.ab.gov.tr/ilerleme-raporlari_46224.html.
- Babuş, F. (2006). Göç ve İskan, Ozan Yayıncılık.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2024). Erişim Adresi: <https://www.unhcr.org/>.
- Cenevre Sözleşmesi, (1951). Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Multecilerin-Hukuki-Durumuna-Iliskin-Sozlesme.pdf>.
- Cin, M. (2005), "Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Çalışma Özgürlüğü". Mevzuat Dergisi, 8(88).
- Çavuşoğlu, H. (2006), "Yugoslavya-Makedonya'dan Türkiye'ye 1952-67 Kitleli Göçü ve Bursa'daki Göçmen Kesimi", Karadeniz Araştırmaları, Sayı 10, s. 107-147.
- Çiçekli, B. (2014). "Yabancılar ve Mülteciler Hukuku", Seçkin Yayınları, İstanbul.
- Deniz, O. (2009). Uluslararası Göçler ve Türkiye'ye Yansımaları, Çantay Yayınları, İstanbul.
- Doğan, V. (2007). Türk Yabancılar Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara.
- Duman, Ö. (2009), "Atatürk Döneminde Balkan Göçmenlerinin İskân Çalışmaları (1923-1938)", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı 43, s. 473-490.
- Ekşi, N. (2014). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku. İstanbul: Beta Yayınları.
- Ekşi, N. (2016). Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması, Beta Yayınları, İstanbul.
- Ekşi, N. (2019). "Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Türkiye'deki Faaliyetleri ve Türk İltica Sisteminde Değişen Rolü". İstanbul Hukuk Mecmuası, 77(1), 343-370.
- Erdoğan, M., Kaya A., (2015). "Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- European Commission, (2009) https://migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/migration-and-migration-policy-greece-critical-review-and-policy-recommendations_en, (Erişim Tarihi: 01.08.2024).
- Gaddes, A. (2001). International Migration and State Sovereignty in an Integrating Europe, International Migration, 39(6).
- Ganiyeva, S. (2018) "Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Çalışma Hakkı Ve Uygulama-da Karşılaştıkları Sorunlar", Türkiye Barolar Birliği Dergisi.
- Geray, C. (2019). Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler ve Göçmenlerin İskânı (1923-1961), Kalan Yayınları, Ankara.

- Göç İdaresi Başkanlığı, (2024). Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/yabancilar-genel-mudurlugu>.
- Göksu, T. (2003), "Göç Politikası", 1980-2003 Türkiye'nin Dış, Ekonomik, Sosyal ve İdari Politikaları, Turgut Göksu, Hasan Hüseyin Çevik, Abdulkadir Baharççek, Ali Şen (Ed.), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Güleç, C. (2015), Avrupa Birliği'nin Göç Politikası ve Türkiye'ye Yansımaları", Tesam Akademi Dergisi, s.81-100.
- Hopyar, Z. (2024). Avrupa Birliği Göç Yönetiminde İnsan Hakları İhlali Olarak Frontex Uygulamaları, Adalet Dergisi, Sayı 72, ss.275-296.
- İnan, C. (2016). "Türkiye'de Göç Politikaları: İskan Kanunları Üzerinden Bir İnceleme" Göç Araştırmaları Dergisi.
- İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, (1948). Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Insan-Haklari-Evrensel-Bildirgesi.pdf>.
- Karpat, K. (2010). Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Kaya, E. (2007). " Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele'de Türk Mültecileri Vilayat-ı Şarkıyye ve Aydın Vilayeti Mültecileri", Ebabil Yayınları.
- Kaya, G. (2017). AB'de Yeni Bir Ortak Sığınma Sistemine Doğru: Dublin Sisteminin Reformu Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Bir Konu: Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İşbirliği, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.
- Kazgan, G. (1974). "Milli Türk Devletinin Kuruluşu ve Göçler", İstanbul Üniversitesi İktisad Fakültesi Mecmuası.
- Kışık, M. (2018). Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşması ve Vize Muafiyeti Süreci (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir) Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Macar, E. (2015). "Yunanistan'dan Anadolu'ya Göç: Nüfus Mübadelesi", M. Erdoğan ve A. Kaya (Editörler). Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler (ss. 171-190). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mursül, D. (2018). "Türkiye'ye Yerleşme Amacıyla Gelen Ahıska Türklerine Yönelik Göç Yönetimi Stratejisi" Nobel Yayıncılık.
- New York Protokolü (1967). Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/sozlesmeler/multecilerin-hukuk-statusune-iliskin-1967-protokolü.pdf>.
- Oran, B. (2016). Türk Teriminin Öyküsü, 21. Yüzyılda Milliyetçilik. E. Aktopkrak ve C. Kaya (Ed.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ortaođu Araştırmaları Merkezi (2012). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. Rapor No:22.
- Öner, A. (2011). "Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar, Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar", İletişim Yayınları, İstanbul.
- Özgür Baklacioğlu, N. (2015). "Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göçlerde Sayılar, Koşullar ve Tartışmalar", M. Erdoğan ve A. Kaya (Editörler). Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler (ss. 191-221). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Palalı, G. (2023). 19. Yüzyılda Çarlık Rusyası'nın İskân Politikası Ve Azerbaycan'a Göç Eden Almanlar, Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 9.
- Sepetçioğlu, T. E. (2014). İki Tarihsel "Eski" Kavram, Bir Sosyo-Kültürel "Yeni" Kimlik: Mübadele Nedir, Mübadiller Kimlerdir?, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 180(180), 49-84.
- Sarı, M. (2015). "Atatürk Dönemi İç Anadolu Bölgesi'nde İmar İskan Faaliyetleri (1923-1938)", Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- The Conversation, "<https://theconversation.com/postwar-forced-resettlement-of-germans-echoes-through-the-decades-137219>", (Erişim Tarihi: 01.08.2024).
- Tübitak Sözlüğü, (2024). Erişim Adresi: <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/soy#>:
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (2024) Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Uluslararası Göç Örgütü, (2024). Erişim Adresi: <https://turkiye.iom.int/tr>.

- Uzman, N. (2018). Türkiye'nin Mülteci ve Muhacir Politikaları (1923-1947), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Yaldız, F. (2018). “Türk Kamu Yönetiminde Soydaş Sorunsalı: İç Politikadan Dış Politikaya”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 51, Sayı 4, Aralık 2018, s.1-20.
- Yılmaz, N. Ö. (2007), “5543 sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 68, s.241-264.
- Yıldırım, O. (2006) “Diplomasi ve Göç: Türk-Yunan Mübadelesinin Öteki Yüzü”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- 16 sayılı Yabancı Memleketlerde Türk Asıllı ve Yabancı Uyruklu Öğretmenlere Sosyal Yardım Yapılması Hakkında Kanun (1960). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.168.pdf>.
- 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun, (25.09.1981), Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2527.pdf>.
- 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun (1992). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3835.pdf>.
- 4817 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun (2003). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4817&MevzuatTur=5&MevzuatTertip=5>.
- 5543 sayılı İskân Kanunu (2006). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf> (Mülga 2510 Sayılı İskan Kanunu).
- 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu (2009). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5901.pdf>.
- 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (2010). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5978.pdf>.
- 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013), Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6458&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (2016), Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21460&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>.